

ŽIVI SU TI KOJI NE UMEJU

Živi su ti koji ne umeju
živeti bez mrtvih,
koji žele da im se
vrate,
koji trebaju njihova prisustva,
njihove ruke,
kao što je Orfej
držao ruku njenu, Euridikinu,
da bi je vratio
na svet izvan
provalije Hada,
kao što ja
trebam tvoju ruku
Ne radi se o tome
da mrtvi
trebaju nas
sada
(u šta verujemo)
da žele to izmirenje
za kojim žudimo, da upoznamo
jedno drugo do krajnjih granica,
što bi nas moglo umiriti,
oni su
jedan korak iznad toga i žele da mi
čeznemo za njima.
Kad bi se i mogli
vratiti, to bi bilo samo iz
nestrpljenja prema nama: iz potrebe
da nas uteše. Zbog nekakvog ravnodušja
koje ih obuzme, zbog sve njihove nežnosti
a oni vide više od nas,
čak i ako
ono što oni vide nama ne znači
ništa

VELIČANJE

Bolnica
u njoj svaki život počinje
i završava
Mali dečak
želi da vidi svoju novorođenu sestru
Starica oslonjena na štap
jedva
hoda
jedino
uspeva da sporo gega
došla je da vidi
nekog ko je jako bolestan
Rekli su mi:
„Vi ste kći – morate ući
da je identifikujete.“
„Ne plašite se“
reče žena Rabina – „to je vaša majka.“
A napolju, vetar i sunce se njišu
u zajedničkom plesu. Gotovo nikad u miru,
Januar – proleće Mediterana,
njeno telo
umotano u mrtvački pokrov odneto je na nebo
na odru
4 čoveka pevaju
opelo i slavu Gospodu, koji stvara život, koji stvara
sve stvari,
koji stvara
smrt

BRODOVI PLOVE DALJE

Pege na mojim butinama, na nogama –
nikada pre ih nisam
imala (neko je jednom rekao da imam ten boje kajsije)
sivilo moje sede kose,
više sede nego što je to bela boja,
moj lik se menjao, postajao
pomalo nalik liku moje mame
a retko sam

je smatrala privlačnom

(mada Judžin Morli jeste)

Lica mojih prijateljica koja su bila

lepa kad sam ih upoznala,

tako lepa,

kao obećanja blaženstva da sam jedva

mogla da poverujem da su istinita

ili moje lice kada je M. rekao

„Kakav je to osećaj imati

lice kao što je tvoje?”

Vreme je izdubilo,

naboralo, umrtvilo

blistavost očiju, savršeno uklopljene

krive linije, od usta do čela,

obraza do obrve, proporcije

izmešane u svim našim licima

Oni oblici za koje se činilo

da postoje samo da bi udovoljili,

pružali nasladu

duši,

gonili posmatrača da

zuri, sada su malo izopačeni,

izvrnuti, prekriveni

kesicama i borama,

skriveni

pritiskom godina: kao pergament

po kojem sve ostavlja neki trag

Mislila sam da su ti obrisli

na licu mog prijatelja oštri i dovoljno jasni da bi mogli biti

profil na pramcu broda

Život je pisao

po nama

Brodovi plove dalje

nemilosrdno

Nose nas sa sobom, zarobljeni

u bilo čemu što je vreme napisalo

neizbrisivo po nama,

taj zadivljujući rukopis

(sada samo polupoznat)

po koži naših godina

USTAJ, USTAJ

Ustaj, ustaj,
kad kažem, ustaj iz
svog groba,
odbijam
da te tamo sahranim
Ovih pet i po godina
trebalo bi da su samo razdvojenost, nikako
konačni rastanak,
a sve što smo naučili i mislili jedno
o drugom, sve što smo otkrili putem ove
prinudne daljine
sve što smo čuvali da ispričamo,
da damo jedno drugom, ove reči koje prave buku
među nama
sve to olakšanje dodira, držanje za
ruke, zagrljaji i napola prekinut
smeh umesto plakanja,
sve to nam se
još uvek obećava:
kako bismo
padali jedno na drugo
da bismo bili uvereni
da je telo onog drugog tu za
dodirivanje, kakvo bogatstvo,
rog izobilja
naslađivanja nas čeka!
5 i ½ godina
zidova među nama – i sva ta praznina
izokrenuta!

NAROVI

Brada mi je umazana tamnocrvenim
sokom nara
Ove jeseni jedem nar
jer znam da je njegovo seme simbol
ponovnog rođenja
Cele noći smo bili blizu smrti
Cele noći smrt je živela s nama

Mi živimo smrt
odveć dugo
Koliko meseci to traje?
Često šetam obalom reke
noćima lice mi je vlažno ruke su mi u džepovima
zurim u kasni zalazak sunca i oreole svetlosnih
čamaca koji sporo plove
svečano kroz maglu
izvan svih nesreća
neumorna

PRAŠINA MI PREKRIVA CIPELE

Sad protestuju protiv Pinočea,
1984.

Među ljudima u protestnoj šetnji je majka
sa svojim dvanaestogodišnjim sinom
policija ga hapsi
odvodi ga, jednog dečaka
od dvanaest godina,
majka ogorčena, u strahu
od onog što će uslediti
U Ladlou, 1914, stariji čovek
izlazi u susret miliciji
u ruci drži belu zastavu
traži zaštitu
za žene i decu borbenih redova štrajkača
„Pridi” kažu,
„Pridi bliže” dok on prilazi,
oni ga nišane
pucaju u njega
Videla sam lica majki
U Vijetnamu, decu, starce,
jedna žena
nosi mrtvo dete u naručju,
ili
dete na samrti,
domovi su im srušeni sa zemljom,
polja spaljena, oni odvedeni
u logore
Poznavala sam dve devojčice u Rigi,

Galju i Belu (a Bela je bila prekrasna)

sa njima

sam se igrala jednog leta a 2 starije žene, sestre mog oca
morale su sebi da podignu grob

i mnoga, mnoga

druga lica sam videla – starac

vodi malu decu, zbunjenu, za ruke,

put gasnih komora

a 2 mladih,

tako zaljubljenih, opraštaju se jedno od drugog

u malim kolima – izgledali su kao vizantijski anđeli,

a crkveni poglavar bele brade

pretučen na zemlji diže pesnicu ka

nebu,

a mali dečak-skelet

pleše da zabavi Naci vojnika,

pleše

da sebi spasi život

videla sam njih i poverenje

prelepih dečaka i devojčica s rančevima

na leđima, kao da će biti

„ponovo postavljeni“, kao da idu da okopavaju vrt!

Neću ih zaboraviti,

dim mi je

u grlu, prašina mi prekriva cipele.

Svirala načinjena od

njihovih kostiju služi mi kao pratnja

koju god pesmu da pevam

To je leptir

Koji ne ume da govori,

dah onih kojima nije dato vreme

da tvore slogove

koji mi kidaju dah

Upravo oni prigušeni

glasovi čine moj glas tako snažnim,

ta belina

težina leda koji raspiruje vatru

DRVO JE ZASAĐENO

Strgli su mi odeću

i rekli mi:

Ne plaši se –

a ja sam pomislila: strgnite

i evo me u jednoj od dugih kolona žena

koje oplakuju svoje voljene

mrtve tri hiljade

godina,

ona sa ustima širom otvorenim, kopcima

modrocrcnim.

Ne plaši se, rekla je žena,

To je tvoja majka.

A oni su pojali

U slavu Njemu, hvalili

Gospoda, vladara

vasione, koji takođe

dela pravedno,

prekrivajući,

prekrivajući je lopatama punim

zemlje.

Sunčan,

lep dan i povetarac

nam duva u lica,

bugenvileja

crvena i blistava,

drveće se zeleni

kao u rano proleće,

zemlja,

tek iskopana zemlja pokriva

njeno mrtvo malo telo koje je nekad

pre reklo:

Idi

i odmori se.

Ja bih da te poljubim

ali verovatno ne bi trebalo –

zbog ove bolesti.

Hoću da

mirno stigneš kući,

da odeš

negde u prirodu i da odmoriš.
Volim te (ali ovo samo
preko telefona)
Hoću da zasadim drvo,
drvo koje će imati
cveće
a onda „Pokrij
mi noge, hladne su. I zamrač
sobu:
zatvori sva vrata i daj mi
moj samrtni pokrov –“
Mala lavice,
ispod tamne zemlje, teške
za to malo telo,
belo od te
vatre,
što gori,
gori za njen ponos.

KARTA MORA

Ukus soli na mojim prstima,
to
baš volim:
nivo mora se diže
iznad tamnozelenih borovine,
more susreće
horizont,
tako da su oči uvek podignute,
damar pluta gore
sa njima
To bi
trebalo da važi za sve nas –
pripadati
bilo čemu što nas otvara ka
širini, ka plovidbama,
priče o
dalekim mestima,
gomile blaga
da popune naše osmehivanje,
da bismo upoznali

duž obalske linije kojom plovimo,
planine
na koje se možemo popeti,
svaku luku,
svaki zaliv
drugi prozor da speremo lica,
vuku nas
napred
za nas su napravljena napravljena
za sve nas,
kao što ptice znaju, što
obleću kontinente, okeane
zbog tajnovitih razloga,
kartu sveta
upisanu u njihovim telima,
označenu
ispod njihove grudne kosti:
nastavak
sada tako krhkog,
uvek putujućeg
sveta koji strpljivo istražava

(S engleskog prevela **Ivana Maksić**)